

Мр Добривоје Јовановић
Историјски архив Јагодина

ДОЧЕК ПРВОГ ВОЗА

Прва пробна локомотива приспела је у Јагодину 16. јуна 1883. године. Овај догађај прослављен је гозбом и весељем. Са прославе је упућен телеграм Краљу Милану³¹:

„Његовом Величанству Краљу Србије

Поштујући важност железнице, како у политичком тако и у економном и културном погледу у опште, грађани јагодински свечано прослављају и славе данашњи дан доласка прве локомотиве српске железнице у нашу варош, и испуњени најтоплијим осећајима патриотизма и верности према Теби и Твоме сјајном дому, хитају да честитају Вашем Величанству епохално дело које се пред нашим очима извршује са жељом да оно земљи и народу донесе све плодове данашње цивилизације и напретка, а Теби Витешки Господару, славу и благослов народни.

Слава и свечани дочек прве српске локомотиве које је приређен у част Вашем Величанству, нека би био један доказ више о нашем патриотском сусретању свега што води народ и земљу угледу и напретку, нека би био још један доказ више о нашој непоколебљивој верности и оданости према дому и престолуславних Обреновића, према тој српској звезди која нас је водила из ропства у слободу и која нас непрекидно води из славе у славу, из напретка у напредак стварајући српској држави и српском народу угледно и достојно место међу породицама просвећених народа.

Испуњени оваким редом мисли и осећања, ми прелазимо престолу Вашег Величанства кличући:

Живело Његово Величанство Краљ Српски Милан I!

Живело Њезино Величанство Књазица Наталија!

Живело Његово Височанство Престолонаследник Александар!

Тивео народ српски!

Јован Маринковић

председник општ. јагодинске

са још 73 грађана из свију редова

Краљ Милан је преко Милана Пироћанца, председника министарског савета, послао одговор председнику Јагодинске општине:

„Госп. Јовану Маринковићу

³¹ Видело, бр. 71, 19. јуни 1883.

Његово Величанство Краљ, примио је са захвалношћу и задовољством ваша и осталих потписника на депеши уверавања оданости и верности. Са не мањим задовољством примио је Краљ изјаве жарког одушевљења за цивилизацију и напредак, којима дадoste израза приликом доласка прве локомотиве у вашу варош. У таквим осећањима и у таквим мислима својих верних грађана Његово Величанство Краљ види мајсигурније јемство за истинити напредак не само ваше вароши, него и целе Краљевине, и за сјајан полет народне будућности како политичке тако и економне.

По заповести Његовог Величанства Краља...

*Железничка станица у Јагодини
почетком 20 века*

Две недеље касније воз је прешао Мораву. Из Јагодине воз је 4. јула кренуо према Јовцу, где је општина јовачка приредила свечаност. У једном вагону, искићеном заставама, налазио се главни инспектор М. Петковић, а у осталима многобројни гости, које је забављала музика. Воз је у Јовац приспео у 10 часова и 30 минута, поздрављен пуцањем прангија. Воз је стао на неколико корака пред капију, окићену зеленилом и сликама краљевске породице. Свештенство је одслужило благодарење и покропило народ и воз. По свршетку свештеничког чина, сви гости и већина мештана јовачке општине, око 11 часова сели су да ручају. За време ручка чуло се много здравица: краљу, српском народу, јовачкој општини и гостима. Све здравице биле су пропраћене пуцањем прангија и многољетствијем. При здравици

општини јовачкој, један од присутних предложио је да се са скупа поздрави краљ, као најстарији у дому, како је захтевао дух српског гостопримства. Предлог је усвојен, и честитка је за столом написана и послата краљу. После здравица, виђенији и богатији мештани Јовца доносили су част: погачу, печено пиле, сир, оку или буре вина и јагњеће печење са ражња. Том приликом домаћини и њихове жене здравили су се са свим гостима.

Истог дана око 17 часова и 40 минута организована је друга свечаност. Тада се воз вратио из Параћина. Пошто се напунио гостима и радозналим мештанима, продужио је за Јагодину. Са ове свечаности јовачка општина је краљу послала две погаче.³²

Са светковине у Јовцу упућени су поздрави и председнику министарства, Милану Пироћанцу:

„Господине

Грађани општине јовачке желећи видљивим знаком уверити вас колико би им мило и драго било да су вас са вашим друговима - приликом држане светковине - видели у својој средини, да са њима окусите хлеб и со у прославу грађења железнице, шаљу вам по обичају народа српског а преко мене, владиног изасланика, ову погачу с молбом, да је у знак њихове оданости према влади поделите са вашим друговима.

Веома се радујем што ми је пало у део да извршим ову и ако у народу уобичајену, ипак за овај случај оригиналну жељу грађана Јовачких, радујем се што сам очевидац био колико народ овог краја уме да цени предузеће, које ће, по његовим речима, донети богатство и благостање народу српском, а највише се радујем што сам се уверио у неизмерну оданост ових дичних грађана према своме Краљу и Његовој влади, и дозволите ми господине председниче да, под утиском узбуђења које је ова прослава у мени произвела, и ја, од моје стране, поред захвалности на почасту којом ме одликовасте одредивши ме за владиног изасланика за ову светковину, рекнем:

Живио Краљ Милан.

Живила Његова влада.

Понизан

М. Петковић

главни инспектор држ. железнице³³

³² *Видело*, бр. 81, 13. јул 1883. године.

³³ *Видело*, бр. 82, 15. јул 1883. године.

*Особље које је трасирало пругу Београд – Ниш
(снимљени у Јагодини)*

Први воз у Параћину је дочекан 17. јула. За обележавање овог догађаја формиран је одбор. У близини станице била је посебно уређена капија, коју је уредио инжињер Баро. Капија је била четворостубна, украшена сликама владара династије Обреновића, окићена барјацима, натписима и зеленим венцима. На лево м стубу, испод слике кнеза Милоша, писало је:

„1815!

*У Такову с барјак вије
За слободу Србадије,
На оружје! – глас се ори
Обреновић тако збори!“*

На десном стубу налазила се слика кнеза Михаила, испод које је писало:

„1867 и 1868!

*Докле живих ја за Српство дихах,
Србадији у спомен написах:
„Моја мис'о погинути неће...“
Да с' Србија све у напред креће!“*

На десном стубу капије, окренутом Сталаћу, испод слике краља Милана, писало је:

„Садашњост!

Ој Србијо земљо мила

*Створићу ти лака крила,
Па да прнеш старој мети
Што је сатре душман клети.
Европи си досле била
Недоношче њеног циља,
А сада се с тобом дичи,
Краљевина т' лепо личи.
Народ т' даде лепо име,
Стару славу, величину,
А до слоге Српства стоји
Спојит земљу Немањину!*

На левој страни стуба, испод слике краља Милана, биле су слике владара династије Обреновић, а испод натпис:

*„Будућност!
Аманет ми бабо даде
Јоште Српство да се каје;
Призрен гледа, Скопље јечи: -
Мора Њорда да зазвечи!
Будућност је мени дата
Од природе намењена,
Србину ћу кас'ти пута
Човечанство да не лута!“*

Окупљање грађана Параћина и околине почело је већ око 5 сати ујутру. Делегација од седам грађана кренула је око 8 сати до Мораве да дочека воз, где су локомотиву окитили великом заставом и великим зеленим венцем, украшеним свиленим тробојним тракама. Вагони су били украшени многобројним малим барјачићима. Овако украшен воз је приспео у Параћин.

Поред великог броја мештана, воз су дочекали председник општине Димитријевић са приређивачким одбором, свештенством и другим виђенијим грађанима. До капије се налазио и оркестар из Ниша и ученице основних школа. Око 11 часова и 30 минута воз је приспео у Параћин, пропраћен пуцањем прангија и свирањем химне. Пред самом капијом, где се воз зауставио, свештенство је одслужило благодарење. Благодарењу су присуствовали гости: М. Петковић, ванредни изасланик, Амијо и Витали, изасланици друштва “*contoir d' samport*“ и остали.

Око 12 сати организован је ручак у уређеној хладовини, на коме је било око 250 гостију. За време ручка председник општине Димитријевић одржао је ватрени говор, у коме је величао рад и заслуге краља Милана. Тада је на његов предлог написан и поздрав краљу Милану. На крају говора пуцало се из прангија и отпевала химна.

Краљу Милану упућен је телеграм следеће садржине:

„Дан за даном, напредак за напретком! Не знамо чему пре да Ти, Светли Краљу, благодаримо?! Твоја епохална дела, резултати Твојих мисли, ђенијалност духа и патриотског рада, очигледно избијају на поље културно и стварају нову славу и величину нашој драгој домовини Србији. Историја цивилизације, тај неумитни судија у историји човечанства, ставиће на угледно место име Српског Краља Милана I, који је својом духовитошћу, ђенијалношћу, енергијом и патриотизмом, створио небројена узорита дела Србији, овековечио Своје име, дао јој нов сувремени политички и културни полет, истакао је на ону висину, да је виђена у колу оних европских сретних образованих држава, које вековима броје своју политичку самосталност и културу.

Потписани појимајући дубоки значај и последице прве краљевско-српске железнице по садашњост и будућност Србије, као непобитни услов за цивилизацију, тај дијамант у круни Твојих узоритих дела, честитају Теби и Твојој домовини, Светли Краљу, ово сретно по Србију предузеће са жељом: да Теби, Краљици и Престолонаследнику даде Бог дуг и сретан живот, те да оствариш још и друга важна предузећа, која иду у прилог Србији, култури и човечанству.

Живео Краљ Милан I!

Живела Краљица Наталија!

Живео Престолонаследник Александар!

*Д. Димитријевић, председник општине са 147 потписа.*³⁴

После читања телеграма уследиле су многе здравице. М. Петковић се у име владе захвалио на здравицама. Нарочито је истакао своју радост, јер је приметио да су Параћинци „политички свесни и увиђавни“ и да су схватили време и све оно што води бољитку параћинске општине и целе земље. Ова захвалност М. Петковића оставила је снажан утисак на све присутне. Сви су прилазили М. Петковићу и куцали се чашама у знак посебног поштовања.

³⁴ Видело, бр. 86. 24. јул 1883. године.

Здравицу друштву за изградњу железнице, у име параћинске општине, упутио је професор Новак, члан одбора прославе. Здравница је изговорена и на српском и на француском језику. Амијо и Витали су преко Ј. Марковића, инспектора, захвалили на пријему и здравици и изјавили: „да ће им ова светковина бити мила успомена у њиховом животу, и да ће вазда гајити оне симпатије према српском народу, којима Срби на сваком кораку Французе изненађују“. После ове здравице, Витали је изговорио здравицу на српском језику, што је оставило посебан утисак на присутне.

После ручка Радисав Симић, посланик из Сикирице, поклатио је машиновођи живог овна, окићеног тракама и барјачићима. У име параћинске општине М. Димитријевић је поклатио руковаоцу воза позлаћену муштиклу, а машиновођи позлаћену гарнитуру дугмади. Оба поклатона су била дар индустријалаца Параћина.

Око три часа по подне настало је опште весеље. Поред оркестра, госте је увесељавао и јагодински виолиниста Мија Сеферовић Славуј.

После весеља воз је пун знатихељних Параћинаца возио до Мораве, и после пола сата вратио се у Параћин. Са гостима воз је напустио Параћин око 7 часова.³⁵

³⁵ Видело, бр. 87. 27. јул 1883. године